

EUGEN SIMION

SCRIITORI ROMÂNI DE AZI

IV

– ediția a doua –

Prefață de Emanuela Ilie

Cartea Românească
EDUCATIONAL

CUPRINS

PREFĂTĂ (Emanuela ILIE)	5
MEMORIALIȘTI	13
Ion Petrovici.....	13
Iorgu Iordan	19
Al. Rosetti	29
N. Carandino	35
MOMENTUL '45 –'47. ADDENDA	39
Mircea Popovici.....	39
Dinu Pillat.....	48
Sergiu Filerot.....	57
Tudor George.....	62
Laurențiu Fulga	76
POEZIA NEOCLASICĂ	92
Emil Giurgiuca.....	92
Virgil Cărianopol	97
Iulian Vesper.....	106
Alexandru Andrițoiu.....	117
Al. Căprariu.....	130
Ion Horea.....	147
ROMANUL SOCIAL ÎN ANII '50.....	160
Titus Popovici.....	160
BUZDUGANUL UNEI GENERAȚII	177
Nicolae Labiș.....	177

MOMENTUL '60. ADDENDA.....	186
Ana Blandiana.....	186
Gheorghe Tomozei.....	212
Grigore Hagiu	223
Ovidiu Genaru	233
Sergiu Adam.....	241
D. R. Popescu	247
Augustin Buzura	276
Dana Dumitriu	290
PROZA AUTOREFERENȚIALĂ. METAROMANUL.	
JURNALUL DE CREAȚIE.....	313
Radu Petrescu	313
Mircea Horia Simionescu	350
Costache Olăreanu	390
Tudor Țopa.....	417
POEZIA FIINȚEI ȘI A ROSTIRII. NEOEXPRESIONISMUL.	
GRUPUL „ECHINOX”	428
Prozatori.....	428
Adrian Popescu	433
Ion Mircea.....	445
Vasile Igna.....	455
Horia Bădescu	466
Şerban Foarță.....	479
Eugen Uricaru	491
Mihai Sin.....	516
Gabriela Adameșteanu	534
MOMENTUL '80. Poezia Postmodernă. Realismul, biografismul, ludicul, ironia. O poetică a „texistenței”. Regenerarea prozei scurte. DESANT '83. „Textualismul”. Întoarcerea la epic.	
MOMENTUL '80. Poezia Postmodernă. Realismul, biografismul, ludicul, ironia. O poetică a „texistenței”. Regenerarea prozei scurte. DESANT '83. „Textualismul”. Întoarcerea la epic.	548
Alte orientări.....	548
Mircea Cărtărescu	562
Ion Stratian	587
Florin Iaru.....	598
Ion Bogdan Lefter.....	605

Lucian Vasiliu	610
Nichita Danilov	618
Ion Mureșan	633
Alexandru Mușina	638
Ioan T. Morar	643
Romulus Bucur	648
Domnița Petri	653
Magdalena Ghica	661
Marta Petreu	671
Elena Ștefpoi	678
Mircea Nedelciu	683
Alexandru Vlad	708
Gheorghe Crăciun	724
Cristian Teodorescu	738
Nicolae Iliescu	748
George Cușnarencu	756
Ioan Groșan	765
Hanibal Stănciulescu	769
Ioan Lăcustă	775
Bedros Horasangian	784
Adriana Bittel	799
Daniel Vighi	808
Tudor Dumitru Savu	818
Horia Ursu	831
Rodica Palade	837
REFERINȚE CRITICE	843
INDEX DE NUME PROPRII	951

MEMORIALIȘTI

ION PETROVICI

Un memorialist ignorat total de critica nouă¹ este Ion Petrovici (1882-1972), elev al lui Maiorescu, profesor de filosofie la Universitățile din Iași și București, ministru în mai multe rânduri, orator reputat. G. Călinescu recunoaște vag „un veritabil agreement” în amintirile și notele de călătorie ale filosofului și îi reproșează insuficiența metodei orale și absența puterii de invenție verbală. Mai târziu a făcut din el în *Bietul Ioanide*, spun gurile rele, un personaj solemn și ridicol, tipul mediocrului ambicioz fără acces la marea creație (Pomponescu). O ură nestinsă îi poartă și Iorgu Iordan care, mai întâi în două articole din „Tribuna poporului”, apoi în *Memorii* și în con vorbirile cu Valeriu Manga îl denunță ca om politic și-l neagă completamente ca om de cultură... Faptul că Ion Petrovici a fost ministru al Instrucțiunii Publice și că în bătăliile pentru ocuparea catedrelor universitare ministrul a avut un cuvânt de spus explică, desigur, multe adversități.

Fapt sigur este că memorialistica, impresiile de călătorie, portretele și discursurile lui Ion Petrovici merită a fi citite cu mai mare atenție și cu o mai mare liniște a spiritului. Omul n-a fost, se pare, atât de odios pe cât îl prezintă adversarii săi într-o vreme, e drept, când el nu se mai putea apăra. Maiorescu îl remarcă la seminariile sale și în 1904 îi prefațează primul studiu (*O problemă de filosofie*). Caragiale îi citise o piesă în versuri (*O sărutare*) și o recomandase

¹ Cu excepția lui Ov. S. Crohmălniceanu care-l prezintă în *Literatura română între cele două războaie*, vol.I.

Teatrului Național din București. Piesa este reprezentată în 1899. În 1905, Ion Petrovici, moldovean prin naștere, este numit conferențiar de filosofie la Universitatea din Iași, cunoaște pe G. Ibrăileanu și colaborează la „Viața Românească”. E atras de viața politică și în 1921 este ministru al Lucrărilor Publice în primul guvern Averescu, apoi, în al doilea guvern (1926-1927), deține portofoliul Instrucțiunii Publice. Mai înainte fusese decan al Facultății de Litere și Filosofie din Iași, director general al teatrelor, iar în 1935 este ales membru al Academiei Române în locul rămas liber prin decesul filologului Al. Philippide. Se distinge ca orator parlamentar și, la cursurile de filosofie, spun cei care l-au audiat, are mare succes. Vladimir Streinu îi laudă discursurile, văzând în ele o combinație interesantă de retorică academică și patetism politic: „Spre a-l defini cu elemente cunoscute, este un Maiorescu al înălțimii ideii și al demnității expresiei contopit cu un Alexandru Lahovari al retorismului just. Academismul patetic mi se pare a fi formula originală a oratoriei d-lui Petrovici”. Filosoful călătorescă mult, după exemplul lui Maiorescu, și notează ceea ce vede în memorii academice, exacte și solemne, intrerupte, din loc în loc, de impresii mai libere și divagații anecdotine. Ca demnitar îl întâlnim din nou în guvernul condus de Goga (28 dec. 1937-10 febr. 1938), iar în 1941 este ministru al Culturii Naționale în guvernul militar al lui Ion Antonescu. Opțiunile politice nu rămân fără urmări în biografia lui postbelică.

Memorialistica lui Ion Petrovici (*Amintiri universitare*, 1920; *Amintirile unui băiat de familie*, 1938; *De-a lungul unei vieți*, 1966; *Prin meandrele trecutului*, 1979) și notele de călătorie (*Raite prin țară*, 1926; *Impresii din Italia*, 1930, 1938; *Peste hotare*, 1931)¹ arată un spirit metodic și liniștit, un raționalist cu studii bune, crescut în cultul lui Maiorescu.

¹ Retipările după moartea autorului în volumul *Însemnări de drum*, ediție, prefată și tabel biobibliografic de Dumitru Petrescu, Editura Sport-Turism, 1983.

Respect pentru oameni și cărti

E. Lovinescu îl prețuiește ca memorialist, criticii de la „Viața Românească” arată de asemenea simpatie pentru literatura lui de călătorie. G. Ibrăileanu îi recenzează cărticica *Raite prin țară*, iar Mihai Ralea îi laudă buna dispoziție, spiritul asociativ și capacitatea de a ridica peisajul la valoarea unei idei generale...

Citind azi aceste pagini, vedem că ele n-au culoarea și forța acelora scrise de Lovinescu sau Iorga, colegii săi de generație, indiscutabil mai înzestrați pentru literatură, dar au, totuși, pregnanță intelectuală și impun un personaj original (efectul involuntar al literaturii de confesiune). „Băiatul de familie” se naște la Tecuci dintr-un tată magistrat și o mamă care este rudă cu Teodor Șerbănescu, ofițer și autor de romanțe la modă. Magistratul e plăpând fizicește și își iubește cu disperare soția căreia îi zice „duduia”. Într-o noapte copilul îl aude plângând în hohote: „închipuiește-ți... duduie... am visat că... te înșelam...”, explică bărbatul culpabilizat în acest fel. Mama dă copilului o educație severă, nu-l lasă să pronunțe, de pildă, cuvântul „iapă”, ca fiind rușinos, și nu-i permite să se joace în voie. Băiatul este recalcitrant, ambicioz, îi place să joace teatru (la propriu) și să se pună în valoare. Când moare o fetiță de vîrstă lui, ia cuvântul din proprie inițiativă în biserică și ține un discurs care produce emoții. La moșia unchiului Teodor, unde își petrece vacanțele, organizează spectacole și interpretează el însuși roluri dificile. Partenera Aglaia nu vrea să se lase îmbrătișată la repetiții și, în ultimul moment, textul piesei dispare fără urme. Autoarea furtului nu este recalcitranta Aglaia, ci duduia Lia care iubește în taină pe actor. Atmosfera vieții de provincie este bine prinsă în aceste pagini dense (*Amintirile unui băiat de familie*, 1938). Sunt fine și portretele din lumea universitară (*Amintiri universitare*, 1920) publicate mai întâi în „Sburătorul”. Autorul le-a reluat și pe acestea și le-a topit în naratiunile memorialistice ample scrise mai târziu, când băiatul de familie, cu o psihologie de premiant, trecuse prin multe și văzuse multe. *De-a lungul unei vieți* (1966) și *Prin meandrele trecutului* (1979) sunt, în

fapt, cărțile lui cele mai bune din sfera memorialisticii pentru că au mai multă culoare și sugerează mai bine decât altele modul în care o viață devine un destin.

Descoperim, întâi, la lectura lor, un bun roman al moravurilor de provincie și un fin roman de familie. Tecucenii se duc duminica la pădure cu trăsurile, se strâng în jurul grătarelor uriașe, chefuiesc și urzesc intrigî amoroase, fac cu pasiune politică și, când sunt tineri, umblă după zestre. Take Anastasiu, prefectul, se poartă ca un satrap, e hoț și abil, pleacă și revine sistematic la putere. Se ține, în văzul județului, cu doamna Amelia Papadopol Calimah, femeie fină, căsătorită cu un aristocrat cu ascendență voievodală, și nimeni nu înțelege logica acestei legături... Când satrapul este răsturnat, vine Moșu Doctorul, unchiul memorialistului, om bun, dar moale ca politician. Străbunicul în linie maternă, Jeni Șerbănescu, are 18 copii și Hogaș îl introduce într-o povestire: *Conu Ioniță Hrisanti*. „Buia” (bunica paternă) naște 12 copii și, la bătrânețe, e podgoreancă pricepută și aprigă. Teodor Șerbănescu, frate cu bunica maternă, are mari succese erotice în județ și scrie romanțe gustate de doamnele din Moldova de sud... Verii tatălui sunt Nicolae Petrașcu, criticul, și Gh. Petrașcu, marele pictor. Tatăl moare Tânăr și mama se ocupă cu strășnicie de educația copilului. Copilul este curios și întreabă pe diaconul Mascan, preceptorul său, „dar Dumnezeu-tatăl când s-a născut?...” și nu e mulțumit de răspuns. Este elev la Sfântu Sava și are profesori buni ca Ion Suchianu și Grigore Tăușan, citește pe François Coppée, merge la teatru și scrie versuri și piese de teatru...

Când descoperă la Universitate pe Maiorescu, are o revelație... E impresionat întâi de arta oratorului, apoi de aceea a criticului și filosofului. Îl alege ca model și nu părăsește niciodată modelul. Ion Petrovici este un Tânăr studios, corect, dotat pentru filosofie, și Maiorescu îl remarcă. Însemnările despre critic sunt remarcabile, ca și acelea despre lumea universitară și, în genere, despre lumea românească la 1900. Memorialistul vede pe Franz-Iosif,

Respect pentru oameni și cărti

împăratul Austriei, în vizită la București, ascultă conferințele (mediocre) ale poetului simbolist Catulle Mendès și un concert dirijat de Mascagni, se îndrăgostește de o cucoană nóstimă și, ajuns în salonul ei, e pus să citească din Edmond Rostand. Tânărul tecucean este timid, doamna la fel și, întors acasă, Tânărul își exprimă melancolia în versuri în stil Vlahuță: „Cădea ninsoarea ca o Niagară, / Nu-i iarnă ca de-aici, ci ca-n povești, / Mai șuieră și-un aprig vânt afară, / Zvârlind cu bulgări parcă în ferești. // Ce cald era în salonaș la tine! / Mi-ai aşezat alături de divan / Măsuța cu un ceainic și tartine, / Și-apoi te-ai dus voioasă la pian. // Și mi-ai cântat tot ce-mi era drag mie, / Pân' ce din vrajă mintea mi-a fost trasă, / Când am văzut că ora e târzie / Și c-ar fi vremea să pornesc spre casă”. La Iași, unde este conferențiar de filosofie, Ion Petrovici are ca student pe G. Topîrceanu... Poetul ține minte teoriile, dar nu reține numele autorilor și, la examen, dă răspunsuri precise ca acestea: „prima a fost susținută de unul... a doua teorie a fost susținută de... altul”...

În celaltă „povestire memorialistică” (*Prin meandrele trecutului¹*), filosoful mai evocă o dată oamenii pe care i-a cunoscut: Maiorescu, Ibrăileanu, Ralea, Lovinescu și dă amănunte din viața lui de om politic și profesor. Când laudă elocința lui Maiorescu, acesta îi spune: „eu vorbesc cu multă plăcere, nu însă și scriu”. Macedonski, atașat conservatorilor, devine disident și anunță o conferință la Dalles la care nu vin decât câțiva curioși, printre ei studentul în filosofie Petrovici. Poetul protestează...: „Protestez în contra guvernului care a împiedecat pe cetățeni să răspundă la chemarea noastră”... O delegație de profesori ardeleni se prezintă la Ministerul Învățământului pentru a cere ca să se scoată numele lui Maiorescu și să se pună acela al lui Țichindeal pe frontispiciul unei școli... Un învățător din Soveja primește pe Goga și Ion Petrovici, miniștri, cu această urare: „Vă salutăm cu dragoste și cinism”. Un Tânăr teolog îl corectează pe filosof în ce privește terminologia creștină, apoi vine și-i propune să

¹ Cu o prefată de Mihai Gafita.

Respect pentru oameni și cărti
candideze la scaunul... Mitropoliei Moldovei...

Elevul lui Maiorescu compune și aforisme, mai bune, în orice caz, decât versurile. Câteva sunt reproduse la sfârșitul volumului *Prin meandrele trecutului*. N-au finețea de limbaj și nici concizia gândirii maioresciene. Arată, totuși, un bun observator moral: „Valoarea unei idei se arată ca și grația unei fecioare: când se prinde-n horă cu altele!”; „Consequența desăvârșită este poezia încăpătanării; inconsecvența neîncetată este caricatura evoluțiunii”; „faptul că oamenii așteaptă recunoașterea pentru serviciile ce fac, dovedește că și atunci când dăruim nu ne putem dezbară de gândul că vindem”; „aforismele sunt ca niște bucățele de oglindă spartă. Alături de neajunsuri de a fi prea mici, prezintă însă un avantaj pe care nu-l aveau ca părți integrante ale unei oglinzi mari: aceea de a te reflecta fiecare în întregime”; „iubirea și amorul sunt din aceeași familie, frați care adesea își împrumută unul numele celuilalt. Totuși iubirea e baza altruismului, pe când amorul exprimă adesea un egoism feroce și furibund”; „între oratori și actori sunt multe afinități, dar și o deosebire esențială: la orator o pasiune preexistentă generează textul pe când la actor, dimpotrivă, un text prealabil îi dezlănțuie pasiunea”.

Osândit la longevitate, memorialistul privește în urmă și vede un vast cimitir. E întristat, dar nu disperat. Își înțelege condiția și, ca Lazăr dintr-o fabulă filosofică a lui Schopenhauer, se simte bine numai printre umbre: „Nu umblu, ca Lazăr, prin cimitire propriu-zise. Mă furișez însă și eu, părăsind lumea înconjurătoare, pe potecile memoriei mele – și dânsa un vast cimitir, nu de cavouri și cripte, ci de umbrele celor care au fost... Mă apropii prietenos de acele mai scumpe, care uneori devin atât de consistente încât le spun ce am pe suflet, încredințat că mă ascultă și că mă înțeleg”.

IORGU IORDAN

Se cuvine a fi citat, printre memorialiștii epocii postbelice, și filologul Iorgu Iordan (1888-1986), profesor decenii în sir la Universitatea din Iași și, după 1946 la Universitatea din București. Decan, rector, academician, șef de catedră, director al Institutului de Lingvistică, primul ambasador român la Moscova după 1945, el a cunoscut multă lume și a jucat un rol important în învățământul românesc. Ca filolog, face parte dintr-o speță azi dispărută: este un filolog total, îmbrățișează toate ramurile disciplinei și, neîntrerupt și fără grabă ca un pieton pornit să facă înconjurul lumii, cercetează timp de 75 de ani limba și legile ei. Ascultându-l, citindu-l, am avut, totdeauna, sentimentul că știe tot. În multe domenii ale lingvisticii el este un intemeietor. Generații întregi au învățat de la el și vor învăța încă pentru că, pe acolo pe unde a trecut, omul acesta cu față încruntată și cu zâmbetul rar, intolerant ca un stareț de modă veche, a lăsat urme adânci.

Ca stilistician, Iorgu Iordan este un pozitivist în linia lui W. Meyer Lübke și Bally. Face o deosebire între studiul estetic al limbii literare și studiul lingvistic. Avem, în consecință, două stilistici, pentru că există două metode și două unghiuri de vedere asupra limbii operei literare. Tudor Vianu vedea unite cele două metode, zicând că cercetarea stilului beletristic cade în seama științei lingvistice. În sprijinul acestei științe interdisciplinare, el aducea numele unor esteticieni ca Vossler, Spitzer, Wölfflin. Însă Iorgu Iordan a continuat să credă că despre elementele estetice ale limbajului poetic trebuie să vorbească istoricii și criticii literari. Lingvistul cercetează numai materialul fonetic, grammatical și lexical – „din punctul de vedere al modului cum se înfățișează, al originii lui în timp și în spațiu, al

raportului în care se găsește față de aşa-zisă limbă literară etc. Și aceasta, nu fiindcă despre latura pur estetică n-ar mai fi nimic de spus [...]. Dar analiza în acest sens a limbii lui Eminescu implică discuții și despre conținutul operei sale: nu se poate cerceta limba unui poet, ca expresie a stărilor lui sufletești, decât în legătură cu aceste stări sufletești însăși. Iar un astfel de studiu intră în competența criticului și esteticului literar, nu a lingvistului, și eu sunt numai lingvist".

După astfel de considerații de ordin general, stilisticianul trece, de regulă, la exemplificări din rândul faptelor fonetice, gramaticale și din sfera vocabularului. Este programatic didactic, grupează particularitățile „moldovenesti”, trece apoi la arhaismele fonetice, totdeauna atent să mențină un echilibru în studiu. Privite cu un ochi impresionistic, faptele par aride, însă, după ce lectura articolului s-a încheiat, vezi că faptele nu sunt cu totul străine de creația poetică. „Desinențele pluralului” arată lupta spiritului eminescian cu materia unei limbi nefixate, vocabularul poate da o sugestie despre cezarismul spiritual al poetului: minte liberă, cuprinsătoare, preocupată să pună ordine acolo unde nu era decât dezordine sub forma aberantelor coduri lingvistice impuse de filologii de profesie din epocă. Iorgu Iordan vorbește mereu de intuiția genială a poetului și cercetează, metodic, efectele ei în câmp lingvistic. Studiul stilistic pozitivist nu exclude, astfel, prezența unui element imprevizibil și tulburător în sfera faptelor golite de misterul subiectivității.

*

Memoriile acestui învățat filolog (1976, 1979) sunt sobre și exacte, fără oscilații de ton și fără expresivitate literară. Ce uimește, la lectura lor, este bogăția și precizia amănuntelor. Colegii de școală, profesorii, vecinii, colegii de universitate, toți sunt amintiți cu originea și fluctuațiile carierei lor. Calistrat Hogaș, profesor la Liceul Internat din Iași, mâncă la un prânz 40 de sarmale în foi de viță drese cu smântână. În

1911 salariul unui profesor secundar era de 420 lei aur, cu 20 de lei mai mult decât al unui căpitan. Examenul de capacitate, pentru anii 1911 – 1912, a întârziat cu 5 zile, o pensiune în Germania costa, în acel timp, de la 75 la 240 mărci, iar o cameră mobilată 20 – 25 de mărci, deci 25 – 28 de lei. Într-o scurtă vacanță, bursierul Liceului Internat scoate 2 178 cuvinte necunoscute din dicționarul german – român al lui Șăineanu. Bunul lui coleg, Bălănescu Grigore, tare la gimnastică, a devenit inspector general contabil în Ministerul Educației Naționale și s-a prăpădit la 50 de ani. Marti, 30 aprilie 1902, între orele 3 și 4 după-amiază, a căzut o grindină teribilă și după 75 de ani elevul de atunci își amintește cu o uluitoare precizie totul: ce făcea în acel moment, care este numele disciplinei pe care o audia și numele, bineînțeles, al profesorului etc.

Din reconstituirea faptelor ieșe și un portret moral pe care noi îl cunoaștem și altfel, din contactul cu dascălul sobru,meticulos, de-o proverbială corectitudine. Iorgu Iordan întruchipează, după noi, însăși ideea de disciplină și seriozitate profesională. Cursul sau seminarul condus de el anulează ideea de spectacol, răspândită în universitatea românească după T. Maiorescu. Nimic senzațional nu se petrece din clipa în care omul impenetrabil se aşază la catedră și începe să vorbească despre aventurile unui diftong și, până la sfârșit, când aventura se încheie într-o regulă și, odată cu formularea ei, se încheie, cu o precizie de metronom, și prelegerea. Filologul nu este un orator, am spune că este mai degrabă timid, complexat, rareori el ridică ochii de pe catedră și atunci privește cu teamă în jur. Mâna dreaptă trage la nesfârșit lanțul unui ceas aurit și vocea își regăsește, după o discretă tuse, ritmul normal. Profesorul timid sanctionează însă cu asprime orice abatere. Este necruțător în polemică, și forța articolului său vine din exactitatea demonstrației. Legat de *Viața românească*, el apără memoria lui G. Ibrăileanu și intervine ori de câte ori are impresia că i s-a făcut criticului o injustiție. Este, cu toate acestea, în intimitate un om prietenos, cordial, urmărește aproape tot ce

se scrie și, când îi place ceva, comunică imediat impresia lui.

Este interesant de confruntat acest portret cu portretul pe care ni-l propun, indirect, paginile uscate ale *Memoriilor*. Viitorul filolog se naște la periferia unui oraș agrar, Tecuci, și duce viața unui copil de țăran, se scaldă în râu, ridică zmeie și se distinge la „ochitul” păsărilor cu pietre. Fapta rea din urmă stă, după memorialist, la rădăcina pasiunii lui de mai târziu pentru popice. Nu este, cu toate acestea, un om curajos („sufăr de o anumită sfîciune, pe care eu o numesc socială”...) și suportă cu greu în familie „posturile”, în special postul cel mare (de Paște). Puțin înainte de a începe școala, este mușcat de un vier, și mai târziu, făcând exerciții de gimnastică la paralele, capătă o dublă hernie. La școală se descurcă, dar ratează o dată examenul de admitere la Liceul Internat, pentru a deveni, apoi, unul dintre elevii premianți ai școlii. Fiul grădinarului Toader se distinge printr-o muncă înverșunată. Mai primește câte un patru (la geometrie), dar nu se descurajează, învață înainte și reușește să se impună printre colegii săi, fii de oameni mai înstăriți. Iorgu Iordan insistă asupra originii sale rurale și crede cu putere în înzestrarea spirituală și morală a clasei țărănești.

Liceul Internat a dat Tânărului venit de la țară o educație și o disciplină de muncă pentru care el rămâne, și acum, recunosător... Când alt *internatist* (Dem. Botez) vine și zice că pentru el liceul în cauză a fost „o închisoare”, Iorgu Iordan protestează, binecuvântând închisoarea care l-a făcut om. Amintirile universitare sunt, tot astfel, pline de informații utile. Simpatia memorialistului merge, în continuare, spre G. Ibrăileanu, C. Stere și Al. Philippide, profesorul său în filologie. Citează pe noii colegi și dă detalii despre cariera lor. Informațiile vizează și viața politică a vremii, de efect fiind, de pildă, în carte datele despre agitațiile studențești. Tânărul filolog ascultă pe oratorii timpului și prețuiește pe C. Stere și N. Iorga, mai puțin pe Delavrancea și Tache Ionescu, prea lustruiți (mai ales acesta din urmă) pentru gustul său. Nu are spirit militarist și, din această pricină, detestă pe Napoleon. Pe Maiorescu îl vede, odată, la o